

Stadionok helyett tornatermeket!

Javaslatok a magyar baloldal új sportpolitikájára

1. Bevezetés

Fidesz-KDNP kormány kirakatpolitikája, sportnagyhatalmi ábrándkergetése (olimpia, labdarúgás, kiemelt juttatások, presztízs beruházások) igen csak kifizetődő a sporttársadalom élsportban érdekelt elitjének, e nem is olyan szűk körnek. Az MSZP-nek nincs szándéka az itt is megnyilvánuló társadalmi igazságtalanság, aránytalanság további növelésére, azaz ezen érdekcsoportok mintegy megvásárlása.

A z MSZP sportpolitikájának gerincét a testedzés lehetőségeiből is mindjobban kimaradó rétegek, a látvány sportpolitizálást kritikusan szemlélő csendes többség igényei (iskolai testnevelés, diák- és egyetemi sport, szabadidő sport, kisegyesületek, civil tevékenység) határozzák meg. Szakítani akarunk az eddigi, „mindenkinek ígérünk valamint”, aztán semmi érdemít felmutatni nem tudó, lényegében a régi mechanizmusokat „ketyegtető”, hiteltelené vált sportpolitizálással. Az egész társadalom, mindenekelőtt a felnövekvő generációk számára kell biztosítani a testkultúra alapvető értékeihez való egyenlő hozzáférést.

2. Határozati javaslat:

A konkrét intézkedések kidolgozása során az alábbiak figyelembe vételével kell eljárni

1. A stadion építések helyett az iskolai tornatermek, és helyi multifunkcionális pályák építésére kell koncentrálni.
2. A mindennapos testnevelést az alsó tagozatban meg kell őrizni, továbbfejleszteni a létesítményi és a személyi feltételek megteremtésének az ütemében kell.
3. Az összességében a sportra fordított összegeket reálértékben is növelni kell, de a finanszírozás rendszerét át kell alakítani, igazságosabbá és áttekinthetővé kell tenni, ideértve a Tao keretében való finanszírozást is.
4. Az olimpiai bizottság visszakapja az eredeti funkcióját, a Sportirányítás állami feladatait az állam látja el / és nem a MOB /, az állami pénzek elosztása, és felhasználásuk ellenőrzése állami feladat legyen. Az állami sportirányítás központi szerve újra az OTSH vagy ehhez hasonló, de kibővített hatáskörű központi szerv legyen.
5. A sportpolitika középpontjába a diák és a szabadidő sportot és a sport társadalmi integrációs szerepét kell állítani.
6. Az élsportot, mint a nemzeti büszkeség egyik forrását kell kezelni.
7. Az
 - élsport,
 - az utánpótlás nevelés,

- a sport társadalmi integrációs szerepének kiterjesztése

finanszírozását alapvetően az egyesületeken keresztül kell megoldani.

3. Elvi megközelítések

Az első kérdés, hogy létezik e egyáltalán baloldali sportpolitika, vagy ez olyan politikailag semleges terület, ahol csak az ideológiai megfontolástól független szakmai kérdések vannak.

A jelen kormánynek a leszakadó társadalmi rétegekkel kapcsolatos ellenségessége a sport területén is tetten érhető. Anyagi vagy földrajzi okokból sokaknak nem állnak rendelkezésükre a számukra örömet okozó sportolási lehetőségek, tehát itt is van feladat és lehetőség bőven a társadalmi szolidaritás, a baloldali gondolkodás fokozott érvényesítésére.

Gondolkodásunk középpontjában az iskolai testnevelés kérdésköre áll, amelyhez a legfontosabb ügyek szervesen kapcsolódnak. Azt gondoljuk, hogy az iskolai testnevelés feladata a fiatal korosztályok aktívabb mozgásának biztosítása, és a sportolásnak az egész életre való megszerettetése. A rendszeres sport fizikai és lelki egészségre gyakorolt pozitív hatásait, és a sportnak a társadalmi integrációban betöltött szerepét bizonyítottan vesszük.

A fentiek alapján, az egyes évfolyamokon megkezdett mindennapos testnevelést üdvözljük, de megjegyezzük, hogy a személyi és tárgyi feltétek nélküli testnevelési óra nem lesz alkalmas a sport megszerettetésére, sem a gyermek adottságainak megfelelő sport megtalálására, tanítására. A testnevelés órának egyáltalán nem poroszos jellegűnek kell lennie, hanem olyannak, amely a résztvevő gyerekek számára kifejezetten örömteli. - Közben persze tudjuk, hogy ha a szervezet fizikai képességeit fejleszteni akarjuk, akkor a folyamatnak lesznek olyan szakaszai, amikor a célért küzdeni kell, mert különben ezek a fizikai képességek nem tudnak fejlődni. - Ez a felfogás tudja biztosítani, hogy az iskolán kívül - és annak elvégzése után is, - a sport a napi tevékenység része legyen. Fontos ugyanakkor, hogy az iskola megtanítsa a gyerekeket sportolni- az alapvető fogásokkal és szabályokkal az amatőrnek, - a szabadidő sport űzőjének - is tisztában kell lennie.

A sok sportágra kiterjedő iskolai létesítményfejlesztés a szabadidő sport infrastruktúrájának is az alapja lehet. Az iskolát elhagyó, de a sportolást szerető fiatalok és felnőttek számára fokozott mértékben kell a sportlétesítményekhez való kedvezményes hozzáférést biztosítani.

A létesítményfejlesztés gerince ezért a hiányzó tornatermek és a multifunkcionális talajborítással és világítással ellátott téliálló szabadtéri létesítmények pótlása, a meglévők korszerűsítése és akadálymentesítése, továbbá a kerékpárutak további építése. Indokoltnak látjuk a nagyobb településeken a diák és szabadidő sport célját szolgáló sportközpontok építésének a támogatását is.

Jelenleg a sportfinanszírozás központi szerve a MOB. Jelenleg az Olimpiai Bizottság, mint állami feladatokat ellátó civil szervezet dönt az állami támogatások elosztásáról. A vállalatok szponzori kiadásairól a vállalati vezetés dönt, illetve rendelkezésre áll még a TAO keretében jóváhagyott

mintegy 45 md ft, / a tényleges felhasználás 33,5 md – ebből és a labdarúgás részesedése 19.5 md ft volt/ a stadionépítésre és a olimpiai központok fejlesztésére tervezett összegek, / ez a jelenleg látható tervek szerint 140 md körül van, - a következő 6 évre elosztva / illetve a helyi önkormányzatok sportcélú támogatásai, továbbá az oktatási kiadások közül az iskolai testnevelésre fordított összegek.

A jövőben alapvetően egycsatornás, az iskolák felé, és a jogszabályok alapján fizetendő összegek esetén automatikus, minden más esetben pályázati úton elnyerhető támogatási rendszert javasolunk. Az élsport, utánpótlás nevelés, társadalmi integrációs feladatok finanszírozása alapvetően az egyesületeken keresztül történjen.

A pénz felosztásáról és a felhasználás elsődleges ellenőrzéséről a sportért felelős állami szerv, illetve nagyberuházások esetén a Kormány kell, hogy döntsön. A pályázatokkal elnyerhető pénzeknek a minél több embert elérő sportolási lehetőségeket kell szolgálni, - tárgyi vagy személyi feltételek formájában – vagy a társadalmi integrációt kell elősegíteni, esetleg az országnak bevételt hozó nemzetközi sportesemények szervezését kell lehetővé tenni. A TAO keretében történő jelenlegi finanszírozásnak erősen át kell alakulnia, azzal, hogy összecszerúságában a jelenlegi forrásoknak azonban bővülni szükséges.

Az élsport támogatása során meg kell tartani a nemzeti büszkeséget erősítő sportok / és sportolók / támogatását, de az élsport és az utánpótlás nevelés során is ki kell zárni, hogy a kevésbé hasznos, vagy üzleti alapon működő szervezetek a sportra hivatkozva állami pénzekből a magán érdekeiket tudják érvényesíteni. A labdarúgás utánpótlás nevelés kapcsán a jelenlegi finanszírozási rendszert alaposan át kell vizsgálni. Ezt jelenleg kevésbé hatékonyak, néhány ponton erősen túlf finanszírozottnak látjuk.

A jelen kormányzati felfogás szerint a szabadidő sport finanszírozása az egyén illetve a család feladata. Ez a megközelítés igaz lehet a vitorlázástól a síelésig sok mindenre, de nem lehet igaz a hátrányos helyzetű területen élő hátrányos helyzetű emberek vonatkozásában, mert sport célra sem lesznek forrásaik, esetenként egy labda vagy egy sportcipő megvásárlására vagy a pálya bérlésére sem. Ezekben az esetekben a szabadidő sport támogatásának a rendszerét is ki kell alakítani. A kialakított rendszer helyi működtetését önkormányzati feladatként képzeljük el, úgy hogy erre a célra az önkormányzatoknál célzott források is álljanak rendelkezésre. A feladatok végrehajtása az egyesületeken és a sportvállalkozások útján valósítható meg.

Tudomásul kell venni azt is, hogy a kis egyesületek jó része funkciójában szabadidő sport tevékenységet lát el, ott soha nem lesznek nagy eredmények, de meg fogják teremteni a sportolási lehetőséget, és a sport örömet közel viszik a legkülönbözőbb társadalmi csoportokhoz.

A sport területén eu-s forrásokat elsősorban a diáksport kapcsán lehet elérni, a forrásokkal való gazdálkodás kialakítása során ezt a szempontot is kezelni kell. Következésképpen fel kell térképezni azt is, hogy a sportegyesületek számára milyen más pályázati lehetőségek állnak rendelkezésre. Meg kell teremteni a lehetőséget arra, hogy ezekről a pályázatokról a sportegyesületek könnyebben kapjanak információt, és a pályázati feltételek olyanok legyenek, hogy ezek a pályázati pénzek a kis egyesületek számára is ténylegesen rendelkezésre álljanak.

A jelenleg mintegy 8000, nagyrészt önkormányzati tulajdonban lévő sportlétesítmény felújítására is egy pályázati rendszer keretében lehet forrásokat biztosítani. Az aktualizált sportlétesítmény standardot ki kell dolgozni, és jogszabályba kell foglalni.

A sport területén nincs szükség a MOB kiemelt szerepére, ezért a Sportirányítás átalakítása során a MOB visszakapja ez eredeti feladatait, és a sport elkülönülő területeit újra önálló köztestületek és az egyesületek szervezetei / kamarái /irányítják. Az új köztestületek létrehozása során a régebbi rendszer hibáit ki kell javítani. Ennek érdekében a sportról szóló törvény áttekintése is szükségessé válik. Az állam nem vállal szerepet sem az egyesületek sem a szakszövetségek rendszerének alakításában, ezeket teljesen önálló civil szervezeteknek tekinti. / Azzal hogy az adott sportágban a több szakszövetség létrehozását lehetőség szerint azért el kell kerülni. / A sport rendelkezésére álló források elosztását, a hasznosulás mérését, és az állami támogatásból származó pénzekkel való elszámoltatást viszont szigorúan állami feladatnak tekintjük.

Edzőképzés: Jelenleg ezen a területen komoly szakember hiány van. Álláspontunk szerint a hosszútávon kiszámítható szabályozás esetén, a jelenlegi képzési rendszer keretében ez a probléma megoldható. Másképp fogalmazva – ha világossá válik, hogy edzőként meg lehet élni- akkor, lesz ilyen oktatás és lesznek erre az oktatásra jelentkező állampolgárok . Megjegyezzük, hogy az edzői munka hatékonyságának a mérési módszertanát még ki kell dolgozni. Álláspontunk szerint az edzőképzést alapvetően a középfokú és a felsőoktatás keretében kell végezni, megtartva annak lehetőségét, hogy az alacsonyabb sportképzettségek az OKJ rendszerén belül is megszerezhetőek legyenek.

A sport a legjobb eszköz a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrálására, akár a csapatsportokon keresztül, akár az eredmények által okozott öröm közös megélésén keresztül / elsősorban küzdősportokban /. Ennek központi eleme a sport szerepe a roma integrációban, amellyel kapcsolatban a Táncsics Alapítvány támogatásával a Sporttagozat által 2013 január 18-án szervezett konferencián elhangzottakat is figyelembe kell venni.

A sportiskolai rendszer szerepének, népszerűségének visszaállítása a jelen kormányzati elképzelésekben is szerepel, mégpedig úgy hogy középtávon / 5 – 10 év /mintegy 250 közoktatási típusú sportiskolával számol. Jelenleg 55 db ilyen iskola van. Javaslatunk szerint ennél jóval lendületesebben kellene előre haladni, 4 év alatta az alapfokú oktatási intézmények 10 % sportiskolává alakítható - a szülők nagy részének öröme. A sportiskolák alapvető céljának nem az utánpótlás nevelésben való részvételt tekintjük, hanem a sport / mozgás / iránti szülői - gyermeki igény magasabb szinten való kielégítését. Az utánpótlás nevelésében a nagyobb lehetőségekkel rendelkező egyesületekre, szövetségekre kell támaszkodni.

Az élsport kapcsán a jelenlegi ösztöndíjrendszer keretei megfelelőek. A labdarúgás, mint legnépszerűbb sport élvonalát tisztán üzleti alapra kell helyezni, ebben az államnak – a szabályozási környezet megfelelő kialakításán túl - nincs feladata. Ha a felsőoktatást a jelenlegi kormány önfenntartónak képzeli el, akkor az élvonalbeli labdarúgással kapcsolatban ez sokkal indokoltabb elvárás.

4. A sport egyes területeire irányuló konkrét javaslatunk:

1. Iskolai testnevelés

Az alsó tagozatban meg kell őrizni a tanrendbe iktatott mindennapos testnevelést. A foglalkozások hatékonyságát az érintett pedagógusok szakmai felkészítésével, továbbképzésével, az e korosztályoknak megfelelő sporteszközök, szakanyagok juttatásával is segíthetjük. Az úszásoktatás feltételrendszerét tovább kell javítani.

A felső tagozatban, valamint a középiskolákban - a heti három testnevelési óra kötelező megtartása mellett – intézményi döntésre kell bízni a további órák beiktatását. E korosztályokat elsősorban a vonzó helyi-intézményi diáksportélet kialakításával kell a rendszeres, mindennapos testedzésbe bevonni.

A szakiskolákban - sajátos helyzetükre figyelemmel - a körülményeikhez, feltételeikhez igazodó szabályozást javasolunk bevezetni, azzal hogy a napi rendszeres mozgásra az Ő szervezetüknek is szüksége van.

2. Diáksport

A hiányzó tornatermek számának csökkentése mellett elsősorban multifunkcionális talajborítással és világítással ellátott, „télálló” és szabadtéri létesítmények gyarapításával, nyitva tartásuk maximalizálásával (esti órák, hétvégék, tanítási szünetek), szakemberek-szervezők biztosításával, ösztönözni kell az önkéntes alapon, ingyenesen vagy csak névleges díjazással igénybe vehető, színes, hívogató iskolai sportélet kibontakozását.

A testnevelőket és a sportképzettséggel rendelkező más szakos tanárokat érdekeltté kell tenni, hogy vállaljanak szerepet az iskolai – tanítási időn túli - sportfoglalkozások megszervezésében, lebonyolításában. Mindehhez, valamint a tanulók tanítási időn kívüli létesítmény használatából, valamint az egyéb személyi feltételek biztosításából adódó költségekhez – létszám- és program arányosan – normatív támogatást kell nyújtani. Javasoljuk a diákok szünidőben végzett sporttevékenységének a normatív támogatását is.

Javasoljuk a diákturisztikai mozgalom (természetbarát, honismereti, országjáró, stb. körök) felélesztését, az iskolai szervezésű, hétvégi-szünidei, egynapos (sport)túrák szervezését. Segíteni kell az iskolai sportéletnek keretet adó, külső támogatók bevonását megkönnyítő, a program kínálatot bővítő diák sportegyesületek megalakítását, fokozottan támogatni célszerű a Magyar Diáksport Szövetséget is.

3. Egyetemi-főiskolai sport

Az Egyetemi – főiskolai sport alatt egyrészt a felsőoktatásban résztvevők sportját, sportolási lehetőségeit értjük, másrészt itt merül fel az élsportban résztvevők egy részének az élsport utáni életére való felkészülés megoldása is.

A felsőoktatás nappali tagozatos hallgatói számára elsődlegesen az egyetemi-főiskolai sportklubokban kell megteremteni a rendszeres testedzés, sportolás feltételeit. Ezt – kiemelt figyelemmel a pedagógusképző és az egészségügyi intézményekre – (cél)támogatással is ösztönözni javasoljuk. Az egyetemi sport jelen állapotát és megbecsülését gyalázatosnak tartjuk. A felsőoktatási tanulmányok és az élsport követelményeinek összehangolása a versenyző élsport utáni élete miatt fontos, de ennek megoldását elsősorban az érintett személy felelőségének tartjuk.

4. Szabadidősport

A szabadidősport valójában egy esélyegyenlő, mindenki számára nyitott fizikailag aktív életmód, amelynek elsődleges célja nem a teljesítmény növelése, hanem maga a részvétel. Bármely sportág lehet tehát szabadidősport, ha fel sem merül benne a foglalkozásoknak a tehetségesekre való korlátozásának, vagy annak igénye, hogy egymaga élje fel a környezetében élő emberek sportolására szánt forrásokat.

Ezen a területen is át kell tekinteni a csak alkalmi sportolást biztosító, látványos nagy rendezvények hatékonyságát, költségvetési támogatásukat felül kell vizsgálni. A hangsúlyt a kis közösségekben, a lakóhely közelében végezhető rendszeres testmozgás feltételeinek javítására kell helyezni. Ezt elsősorban az iskolai sportlétesítmények korszerűsítésével, bővítésével, szabad kapacitásainak a lakossági sportra történő felhasználásával, az ezt elősegítő támogatási rendszerrel javasoljuk elismerni.

Pályázatok kiírásával, adminisztratív könnyítésekkel is gyarapítani célszerű az iskolai sportlétesítmények igénybe vételére alapozott, az intézményi diáksport egyesülettel, iskolai sportkörrel együttműködő lakóhelyi sportegyesületek, klubok létrehozását. Figyelmet kell fordítani a hagyományos sportágak közé nem sorolható, de népszerű, vagy könnyen népszerűsíthető mozgásformák elterjesztésére, közelebb vitelére a lakossághoz.

Az érintett tárcák, önkormányzatok közreműködésére, részt vállalására, az Európai Unió anyagi támogatására is alapozva indítványozzuk a kerékpár utak építését, a meglévők felújítását, elsősorban az iskolavárosokban és a népszerű turisztikai központokban.

5. Sportegyesületek, élsport, utánpótlás nevelés

A sportegyesületeket, sportági szakszövetségeket elsősorban a szabadidő sport nagyon fontos részének tekintendő amatőr versenysport alapvető szervezeteinek tekintjük. Költségvetési támogatásuk döntően az általuk valóban rendszeresen foglalkoztatott létszám alapján történjen. Finanszírozásukat legalább középtávon kiszámíthatóvá kell tenni.

Élsporton az olimpiai részvételt, továbbá a felnőtt és korosztályos világ- és Európa bajnokságokon felmutatott eredményes szereplést értjük. Megszüntetendőnek látjuk az üzleti alapon működő profi sport, sportolók közpénzekből történő finanszírozását, miként az állam és az önkormányzatok közvetlen, valamint közvetett tulajdonosi részvételét a hivatásos sportot működtető üzleti vállalkozásokban. Az élsportban érdekelt nagy egyesületek finanszírozását jórészt függetlenné kell tenni attól, hogy egy élsportoló éppen melyik egyesülethez tartozik.

A bevált programokra (pl.: Heraklész, Csillag, stb.) építve, egyúttal a tapasztalatok folyamatos elemzésére kiemelten kell törődni (műhelytámogatás, tanuláshoz kapcsolt sportösztöndíj) az olimpiai versenyszámokban eredményes szereplésre esélyes, nemzetközi összehasonlításban vitathatatlanul ígéretes sporttehetségekkel. Utánpótlás nevelésnek – a fentebbi kategóriától szigorúan elválasztva - a felnőtt korosztály alatti korcsoportok versenyrendszerében való részvételt, valamint az arra történő felkészítő tevékenységet kellene elismerni, függetlenül attól, hogy az milyen keretek között (pl. egyesület, tanfolyam, diáksport, sportiskola, stb.) valósul meg.

6. Sportlétesítmény fejlesztés

Kevesebb kirakatra, hivalkodó portálra van szükség ott, ahol az áru eladhatatlan. A magyar futball iránt megnyilvánuló hazai érdeklődés mértéke, a tartós nemzetközi eredménytelenség, a tevékenység nyilvánvaló üzletképtelensége nem indokolja a jelenlegi tervekben szereplő stadionépítéseket, és a fenntartásukhoz óhatatlanul szükséges költségvetési ráfordításokat. Véleményünk szerint egyelőre egy olyan fővárosi stadionra van

szükség, amely megfelel az UEFA előírásainak, ahol a válogatott lejátszhatja az évi pár mérkőzését, egyébként pedig nem üresen tátong a többi napon. Természetesen nem kell lerombolni, nem kell bezárni egyetlen elkészült sportlétesítményt sem. Mindezek mellett lehetőséget célszerű biztosítani a magántőke számára ezen a területen is, hogy önálló – államilag nem támogatott formában – fejtsse ki gazdasági tevékenységét.

A hangsúlyt azonban az oktatási intézményekre, a sportoló kisközösségeket kiszolgáló létesítmények gyarapítására, korszerűsítésére, akadálymentesítésére célszerű helyezni. Magától értetődően beleértjük mindebbe a már elkezdett ilyen típusú beruházások, fejlesztések támogatását is. A meglévő létesítmények hatékonyabb kihasználása jellemzően olcsóbb, mint új létesítmények létrehozása.

A járási / települési / sportcentrumok létesítésének – elsősorban az önkormányzatok és a magánszféra bevonásával – támogatását indítványozzuk, azzal, hogy ezek legyenek a diák és szabadidő sport- iskolai infrastruktúrát meghaladó igényű – központjai.

Az élsporthoz kapcsolódóan 2014-ben várhatólag 100 md forint értékű beruházás lesz folyamatban. Ezek a várható beruházások, / a debreceni és a felcsúti stadion építés kivételével / az élsport szempontjából nézve indokoltak. Fontos feladat lesz annak kimunkálása, hogy hogyan lehet ezeket minél gazdaságosabb módon üzemeltetni.